

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Įrodymų rinkimas

Įrodymų rinkimas

Vengrija

1 Įrodinėjimo pareiga

Įrodinėjimo pareiga tenka šaliai, kurios interesai gali nukentėti, jeigu nepavyks pateikti įrodymų.

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Šalys privalo nurodyti aktualias bylos faktines aplinkybes ir pateikti savo teiginių įrodymus, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, aktualias bylos faktines aplinkybes privalo įrodyti šalis, suinteresuota, kad teismas faktinę aplinkybę pripažintų teisinga; tai pačiai šaliai tenka ir nepakankamų įrodymų arba nesugebėjimo įrodyti tokią faktinę aplinkybę padariniai. Darbo ginče darbdavys privalo įrodyti kolektyvinės sutarties, vidaus taisyklių ir nurodymų, reikalingų sprendimui dėl ieškinio priimti, taip pat bet kurio darbdavio veikloje parengto dokumento, reikalingo teisiniam ginčui išspręsti, turinį, su reikalaujamomis išmokomis susijusių apskaičiavimų teisingumą, jeigu jie ginčijami, ir visų išmokų sumokėjimą, jeigu kyla ginčas dėl darbo užmokesčio.

Jeigu kyla ginčas dėl viešosios tarnybos darbo santykių, viešojo sektoriaus įstaiga turi įrodyti visuotinai taikytinų nuostatų ir nurodymų, reikalingų sprendimui dėl ieškinio priimti, taip pat bet kurių viešojo sektoriaus įstaigos veikloje parengtų dokumentų, reikalingų teisiniam ginčui išspręsti, turinį, ginčijamų apskaičiavimų, susijusių su reikalaujamomis išmokomis, teisingumą ir visų išmokų sumokėjimą, jeigu kyla ginčas dėl darbo užmokesčio.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Jeigu faktinės aplinkybės nesugeba įrodyti šalis, kurios interesai gali nukentėti dėl tokio nesugebėjimo, teismas šią faktinę aplinkybę gali pripažinti teisinga, jeigu jam nekyla abejonių dėl faktinės aplinkybės tikrumo. Teismas nurodytą faktinę aplinkybę gali pripažinti teisinga, jeigu jam nekyla abejonių dėl faktinės aplinkybės tikrumo, jeigu faktinę aplinkybę pripažįsta priešinga šalis, jeigu ją šalys pateikia identiškai, jeigu priešinga šalis neginčija faktinės aplinkybės, nors teismas ją paragino tai padaryti arba jeigu faktinės aplinkybės laikoma neginčytina pagal šį Įstatymą. Teismas atsižvelgia į faktines aplinkybes, kurias teismas pripažįsta visuotinai žinomomis arba apie kurias teismas turi oficialių žinių, nors jomis nesiremia nė viena iš šalių. Teismas *ex officio* atsižvelgia į įstatymuose nustatytas prezumpcijas, įskaitant aplinkybes, kurios pagal teisės aktus, jeigu neįrodyta priešingai, yra laikytinos teisingomis. Pavyzdžiui, šeimos teisėje galioja ribotas skaičius nenuginčijamų prezumpcijų ir faktinių aplinkybių, kurių pagal teisės aktus neleidžiama nugincyti.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų jį pagrįsti savo sprendimu?

Vengrijos civilinio proceso normose nenumatytas joks minimalus teismo įsitikinimo laipsnis. Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, teismui nėra nustatyta konkrečių oficialių taisyklių, metodų arba įrodinėjimo priemonių, teismas gali laisvai remtis šalių pateiktais arba bet kuriais kitais įrodymais, tinkamais bylos faktinėms aplinkybėms nustatyti. Tačiau ši taisyklė netaikoma įstatyme nustatytoms prezumpcijoms, įskaitant teisės aktų nuostatas, kuriose nurodoma, kad tam tikros faktinės aplinkybės turi būti laikomos teisingomis, jei nėra jas paneigiančių įrodymų. Teismas aktualias bylos faktines aplinkybes nustato pavieniui ir kartu palygindamas ir pagal savo įsitikinimą įvertindamas šalių pareiškimus ir elgesį proceso metu, taip pat teismo posėdžio metu nustatytus įrodymus ir kitus su ieškiniu susijusius duomenis.

2 Įrodymų rinkimas

Teismas įrodymus renka siekdamas nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis remiantis būtų galima išspręsti ginčą.

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisės įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip, aktualias bylos faktines aplinkybes privalo įrodyti šalis, suinteresuota, kad teismas faktinę aplinkybę pripažintų teisinga; tai pačiai šaliai tenka ir nepakankamų įrodymų arba nesugebėjimo įrodyti tokią faktinę aplinkybę padariniai. Civilinėje byloje teismas gali nurodyti surinkti įrodymus *ex officio*, jeigu tai daryti leidžiama pagal teisės aktus.

Administracinėje byloje teismas gali *ex officio* nurodyti surinkti įrodymus dėl faktinių aplinkybių arba įrodymus, pagrindžiančius aplinkybes, į kurias jis privalo atsižvelgti *ex officio*, jeigu nagrinėjamas žalą nepilnamečiui arba asmeniui, turinčiam teisę į neįgalumo išmoką, darantis pažeidimas arba jeigu taip numatyta teisės aktuose.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Apklausiami liudytojai, gaunamos ekspertų išvados ir prireikus apklausiami ekspertai, atliekamos apžiūros, o dokumentų, vaizdo įrašų, garso įrašų, garso ir vaizdo įrašų ar kitų daiktinių įrodymų turėtojams nurodoma šiuos įrodymus pateikti.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Teismo nesaisto joks šalies pateiktas prašymas pateikti įrodymus arba jos sprendimas dėl įrodymų pateikimo. Teismas gali atmesti prašymą pateikti įrodymus, jeigu prašymas pateikti įrodymus nebuvo pateiktas pagal 2016 m. Įstatymo Nr. CXXX dėl Civilinio proceso kodekso nuostatas, išskyrus atvejus, kai teisės aktuose numatyta kitaip, arba šalis, privalanti iš anksto sumokėti įrodymų surinkimo išlaidas, neįvykdė savo prievolės sumokėti avansą, nors buvo paraginta tai padaryti. Teismas atmeta prašymą pateikti įrodymus arba nutraukia jau skirtus įrodymų rinkimo veiksmus, jeigu šių įrodymų nereikia sprendimui dėl teisinio ginčo priimti.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Įrodinėjimo priemonėms visų pirma priklauso liudytojų parodymai, ekspertų išvados, dokumentai, vaizdo įrašai, garso įrašai, vaizdo ir garso įrašai ir kiti daiktiniai įrodymai. Įrodinėjimo priemonių negali būti leidžiama naudoti, jeigu tai yra uždrausta teisės aktais arba jeigu taikomos tam tikros sąlygos, nebent jos yra įvykdytos. Įrodymai gali būti surenkami atliekant apžiūrą. Byloje negalima atlikti jokių pareiškimų prisiekus.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Pagal tiesioginių įrodymų principą liudytojai ir ekspertai paprastai duoda parodymus bylos nagrinėjimo posėdyje. Jeigu šalis pageidauja įrodyti savo teiginius dokumentais, ji privalo dokumentą pridėti prie savo pareiškimo arba pateikti jį teismo posėdyje. Prie užsienio kalba parengto dokumento turi būti pridėtas bent jau paprastas dokumento vertimas į vengrų kalbą. Jeigu kyla abejonių dėl išversto teksto tikslumo ar išsamumo, turi būti naudojamas patvirtintas vertimas, o jo nesant teismas į dokumentą neatsižvelgia. Įrodymus teikiančios šalies prašymu teismas gali įpareigoti priešingų interesų turinčią šalį pateikti bet kurį savo turimą dokumentą arba dokumentą, kurį ji bet kuriuo atveju privalėtų atiduoti arba pateikti pagal civilinės teisės normas. Priešingų interesų turinčiai šaliai toks įpareigojimas visų pirma taikomas, jeigu dokumentas buvo išduotas įrodymus teikiančios šalies interesais arba juo paliudijamas su pastarąja šalimi susijęs teisinis santykis, arba dokumentas yra susijęs su apklausa, atliekama dėl tokio teisinio santykio. Jeigu dokumentą turi byloje nedalyvaujantis asmuo, teismas nurodo jį pateikti taikydamas apžiūros reglamentavimo normas. Kai šalis pateikia prašymą pateikti įrodymus, teismas

išreikalauja teismo, notaro, kitos viešojo sektoriaus institucijos, administracinės įstaigos ar kitos organizacijos turimus dokumentus arba duomenis, jeigu šalis negali tiesiogiai prašyti pateikti šių dokumentų arba duomenų. Dokumento originalo išreikalaus nebūtina, jeigu nėra poreikio jį apžiūrėti, o šalis teismo posėdyje pateikia patvirtintą arba paprastą jo kopiją. Atsiųsti dokumentą galima atsisakyti tik tuo atveju, jeigu jame yra įslaptintos informacijos.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Paprastai ne.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Paprastai tokios prievolės nėra. Išimtiniais atvejais, pvz., byloje, kuriose siekiama asmenį pripažinti neveiksniu, teismas privalo pakviesti gydytoją psichiatrą-ekspertą, kad galėtų įvertinti atsakovo psichinę būklę.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Taip, tačiau tam tikrais atvejais jie gali atsisakyti liudyti.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Toliau nurodyti asmenys gali atsisakyti duoti parodymus:

abiejų šalių giminaičiai;

asmuo, kuris duodamas parodymus atitinkamu klausimu atskleistų, kad jis arba jo giminaitis padarė nusikalstamą veiką;

asmuo, kuris privalo saugoti profesinę paslaptį, jeigu duodamas parodymus jis pažeistų šią savo prievolę, išskyrus atvejus, kai suinteresuota šalis jį atleidžia nuo šios prievolės;

asmuo, turintis pareigą saugoti komercinės paslaptis tokiais klausimais, kuriais duodamas parodymus jis pažeistų tą konfidencialumo prievolę, nebent su parodymais susiję duomenys nepriskiriami komercinėms paslaptims pagal įstatymą dėl viešojo intereso duomenų ir duomenų, su kuriais galima susipažinti viešojo intereso tikslais, prieinamumo, arba jeigu bylos dalykas yra priimti sprendimą, ar atitinkami duomenys priskiriami viešajam interesui ir ar su jais galima susipažinti viešojo intereso tikslais;

ginče dalyvaujantis tarpininkas ir (arba) tarpininkavimo proceso ekspertas, žiniasklaidos turinio paslaugų teikėjai ir tokių paslaugų teikėjų darbuotojai arba panašius ryšius su jais turintys asmenys, jei duodami parodymus atitinkamais klausimais jie atskleistų asmens, kuris jiems teikiant žiniasklaidos turinio paslaugas pateikė informaciją, tapatybę.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Liudytojai, teismo paskirti ekspertai, dokumento ar daikto, kurio apžiūra turi būti atlikta, savininkai ir kiti asmenys, kurių dalyvavimą renkant įrodymus teismas laiko būtinu (toliau kartu – pagalbininkai), privalo padėti surinkti įrodymus. Jeigu pagalbininkas neatlieka savo prievolės iš anksto nepaprašęs, kad būtų atleistas nuo šios prievolės dėl pateisinamos priežasties, kurią jis sugeba pagrįsti, teismas įpareigoja pagalbininką atlyginti patirtas išlaidas, gali jam skirti baudą, nurodyti jį atvesdinti, sumažinti jo atlygį ir gali informuoti pagalbininko viršininką, vadovą ar darbdavį apie jo nedalyvavimą. Teismas vienu metu gali taikyti daugiau negu vieną iš šių prievartos priemonių.

Prievartos priemonių negalima taikyti jaunesniam negu keturiolikos metų nepilnamečiui, tačiau jo teisiniam atstovui gali būti nurodyta atlyginti patirtas išlaidas ir gali būti skirta bauda.

Jeigu po prievartos priemonės taikymo pagalbininkas atlieka savo prievolę arba paprašo būti nuo jos atleistas dėl pateisinamos priežasties, kurią jis sugeba pagrįsti, teismas panaikina nutartį dėl prievartos priemonės.

Liudytojas gali atskiruoju skundu apskųsti nurodymą, kuriuo jis įpareigojamas duoti parodymus. Pateikus skundą liudytojo apklausa sustabdoma. Jeigu liudytojo atsisakymas duoti parodymus yra aiškiai nepagrįstas, dėl skundo sprendžiantis teismas gali skirti liudytojui baudą, o bylą nagrinėjantis teismas gali įpareigoti liudytoją atlyginti patirtas išlaidas.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Kaip liudytojo negalima apklausti liudytojo teisinio atstovo, nebent jo atstovaujamas fizinis asmuo yra kompetentingas dalyvauti byloje.

Asmuo negali būti apklausiamas kaip liudytojas, jeigu jis buvo gynybos advokatu, kai sprendžiamas klausimas, apie kurį jis sužinojo būdamas gynybos advokatu, arba jeigu jis nebuvo atleistas nuo prievolės saugoti konfidencialumą, kai sprendžiamas su įslaptinta informacija susijęs klausimas.

Jaunesnį nei keturiolikos metų nepilnamečių liudytoju galima apklausti tik tuo atveju, jei įrodymų, kurių tikimasi iš jo parodymų, negalima gauti jokių kitu būdu.

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalys apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Liudytojai į teismą atvyksta gavę šaukimą į teismą, kuriame juos iš esmės apklaus pirmininkaujantis teisėjas arba, jeigu bylą nagrinėja vienas teisėjas, bylą nagrinėjantis teisėjas.

Pirmininkaujantis teisėjas gali liudytojo apklausą inicijuojančiai šaliai liudytojo prašymu leisti pirmai tiesiogiai pateikti klausimų liudytojui, o tik tada leisti priešingai šaliai pateikti klausimų, jeigu priešinga šalis pateikė tokį prašymą. Tokiais atvejais pirmininkaujantis teisėjas ir kiti kolegijos nariai gali pateikti klausimų liudytojui po to, kai jį apklausia šalis.

3 Įrodymų vertinimas

Teismas aktualias bylos faktines aplinkybes nustato pavieniui ir kartu palygindamas ir pagal savo įsitikinimą įvertindamas šalių pareiškimus ir elgesį proceso metu, taip pat teismo posėdžio metu nustatytus įrodymus ir kitus su ieškiniu susijusius duomenis.

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Įrodinėjimo priemonė arba jos dalis, kurią galima atskirti, yra neteisėta ir negali būti naudojama byloje, jeigu:

- a) ji buvo gauta arba pateikta pažeidžiant asmens teisę į gyvybę ir fizinę neliečiamybę arba jam grasinant;
- b) ji buvo pateikta bet kuriuo kitu neteisėtu metodu;
- c) ji buvo gauta neteisėtu būdu;
- d) ją pateikus teismui būtų pažeidžiamos asmens teisės.

Išskyrus atvejus, kai neteisėta įrodinėjimo priemonė buvo gauta arba pateikta pažeidžiant asmens teisę į gyvybę ir fizinę neliečiamybę arba jam grasinant, teismas išimties tvarka gali atsižvelgti į neteisėtą įrodinėjimo priemonę, tinkamai įvertindamas konkrečias aplinkybes ir teisės pažeidimo mastą, teisės pažeidimu pažeistus teisėtus interesus, neteisėtų įrodymų poveikį faktinių aplinkybių nustatymui, kitų turimų įrodymų reikšmingumą ir visas kitas bylos aplinkybes.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Šalies pareiškimas įrodymais nelaikomas; tačiau teismas, nustatydamas bylos faktines aplinkybes, kaip aprašyta atsakyme į 3 klausimą, vertina ir šalių teiginius.

Paskutinis naujinimas: 15/01/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.